

УДК 371.134:373.3:811.1

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Юлія Задунайська

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Туган-Барановського, 7, Львів, Україна, 79000*

Розглянуто проблему використання технології інтерактивного навчання іноземних мов у підготовці вчителя початкової школи, проаналізовано сутність поняття “інтерактивне навчання”, обґрунтовано доцільність використання інтерактивних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: інтерактивне навчання, інтерактивні методи навчання, інтерактивні технології навчання, технологія інтерактивного навчання.

Одним із пріоритетних завдань сучасної вищої школи педагогічного профілю є створення належних умов для підготовки компетентного, конкурентоспроможного, мобільного фахівця, здатного до творчої праці, гнучкого й нестандартного мислення, професійного саморозвитку, міжнаціонального діалогу та співпраці. Невід’ємною складовою професійної підготовки вчителя початкової школи є вивчення іноземної мови. Мета мовної підготовки фахівців – іншомовна комунікативна компетентність особистості, а кінцевий результат – використання іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування і збагачення досвіду фахової підготовки. Все це не можливе без використання сучасних технологій навчання, зорієнтованих на створення умов для самовираження і саморозвитку особистості. Однією з таких інноваційних педагогічних технологій є технологія інтерактивного навчання іноземних мов. Проте її використання у навчальному процесі вищої школи, зокрема, у підготовці вчителя початкової школи, має несистемний характер.

Наша мета – з’ясувати сутності технології інтерактивного навчання, дослідження її ефективності та способів застосування у навчанні іноземних мов у процесі підготовки вчителя початкової школи.

Проблемі визначення сутності інтерактивного навчання, особливостей застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі присвячено дослідження І. Горбаченко, Т. Добриніної, Г. Кривчикової, Л. Пироженко, О. Пометун, М. Скрипник та ін. У сучасних науково-педагогічних досліджень

поняття “інтерактивне навчання” (від англ. “interact”, де “inter” – взаємний, “act” – діяти) здебільшого розглядають як різновид активного навчання, якому притаманні певні закономірності та особливості.

На думку О. І. Пометун, інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, метою якої є створення комфортних умов навчання, що дають змогу тому, хто навчається, відчути свою успішність та інтелектуальну спроможність [6, с. 9]. Зокрема, О. А. Комар розглядає інтерактивне навчання як посилену педагогічну взаємодію, взаємовплив учасників педагогічного процесу крізь призму власної індивідуальності, особистого досвіду життєдіяльності, як процес інтенсивної комунікації суб’єктів навчального процесу, де педагог – суб’єкт власної професійної діяльності – ставить в позицію суб’єкта освітньої діяльності, того, хто навчається [4, с. 89–90]. Основою інтерактивного навчання є активізація пізнавальної діяльності учасників навчального процесу шляхом активної взаємодії з метою спільного розв’язання проблеми або досягнення певних результатів. Під взаємодією, як зазначає О. І. Пометун, розуміють безпосередню міжособистісну комунікацію, головною особливістю якої є здатність людини бачити себе в ролі іншої людини, уявляти, як її сприймає партнер по спілкуванню або група, і відповідно інтерпретувати ситуацію і конструювати власні дії. При цьому унеможливорюється як панування одного учасника навчального процесу над іншими, так і однієї думки над іншою [5, с. 37–39].

Базовими компонентами інтерактивного навчання є: ефективна співпраця, спрямована на отримання спільного результату; інтенсивне спілкування та комунікація, учасники якої є більш активні, відкриті і мобільні; конкуренція; цілеспрямована рефлексія учасниками своєї діяльності і взаємодії, що відбулася; набуття учасниками навчального процесу конкретного досвіду і його подальше застосування на практиці.

Отже, технологія інтерактивного навчання – це системна діяльність, орієнтована на реалізацію пізнавальних інтересів і потреб особистості, що ґрунтується на активній взаємодії та багатосторонній комунікації всіх суб’єктів навчального процесу, має на меті чітко спланований якісний та кількісний очікуваний результат навчання й охоплює відповідні форми, методи, прийоми і засоби навчання. Інтерактивне навчання змінює традиційний спосіб взаємодії учасників навчального процесу. Провідна роль належить тим, хто навчається, а викладач зазвичай виконує організаційну та консультативну функції. На нашу думку, сукупність саме цих ознак свідчить про інноваційність технології інтерактивного навчання порівняно з традиційними підходами до організації навчального процесу.

Технологія інтерактивного навчання сприяє ефективному і творчому засвоєнню знань, значно підвищує мотивацію студентів до навчання, створює

доброзичливу атмосферу, дає змогу навчитись аргументувати власні думки і дискутувати, поважати альтернативну думку, прагнути до діалогу, моделювати різні соціальні ситуації і збагачувати свій соціальний досвід через включення в них.

Є різні точки зору щодо проблеми класифікації інтерактивних технологій навчання. Більшість учених класифікують інтерактивні технології за певною ознакою або критерієм. Зокрема, М. І. Скрипник пропонує класифікувати інтерактивні технології залежно від функції взаємодії учасників навчального процесу: інформаційні, пізнавальні, мотиваційні, регулятивні [9]. О. І. Січкарук класифікує інтерактивні технології залежно від того, хто є активним учасником навчального процесу: педагог чи студент [8]. В основу класифікації О. І. Пометун покладено форми організації навчально-пізнавальної діяльності, у яких реалізуються інтерактивні технології: технології колективно-групового навчання, технології кооперативного навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань [5]. Натомість В. В. Ревенко розглядає інтерактивні технології як багатоаспектне явище і класифікує їх за п'ятьма основними критеріями: за формами організації навчальної діяльності, за цільовим призначенням, за характером діяльності, за характером взаємодії, за ступенем прояву самостійності учасників навчання [7].

На нашу думку, класифікація, яку запропонувала О. І. Пометун, є найбільш прийнятною для використання у процесі формування іншомовної компетентності майбутнього вчителя початкової школи, оскільки в ході практичних занять з іноземної мови студенти мають змогу здобути практичний досвід застосування конкретних інтерактивних технологій залежно від поставленої мети та форм організації навчальної діяльності.

Технологія інтерактивного навчання іноземних мов передбачає органічне поєднання у навчальному процесі інтерактивних методів навчання, різних засобів навчання (на електронних і паперових носіях інформації), інноваційних (дистанційних) і традиційних форм навчання за принципами доцільності їхнього впровадження та взаємного доповнення [3, с. 25–32].

Найпоширенішими технологіями інтерактивного навчання іноземних мов, що не лише розвивають навички іншомовної комунікації, а й сприяють професійному становленню майбутнього вчителя початкової школи, є: симуляція, рольова гра, ділова гра, дискусія, дебати, “мозковий штурм”.

Особливий інтерес у студентів викликають ігрові інтерактивні технології, зокрема, симуляції, рольові та ділові ігри, яким притаманна спільна мета – формування професійно-орієнтованих іншомовних комунікативних умінь шляхом створення різноманітних проблемних ситуацій. Під симуляцією розуміють імітування певної ситуації або ділової активності, в якій студенти виконують відповідні ролі, зберігаючи при цьому

власну ідентичність. За твердженням О. І. Пометун, це своєрідна версія реальності в мініатюрі [6, с. 58]. Під час рольової гри студенти не лише виконують чітко визначені ролі, розігруючи певну ситуацію, а й намагаються передати характер і поведінку конкретної особистості. Головною ознакою ділової гри є моделювання, яке максимально наближене до реальної професійної діяльності, що забезпечує реалізацію принципу відповідності професійної підготовки вимогам сучасного суспільства [1, с. 214].

Імітаційно-рольове навчання спонукає студентів до пошуку нестандартних рішень та подолання різноманітних бар'єрів. Активне використання мовленнєвих зразків та моделей, термінологічної лексики, граматичних структур допомагає студентам навчитись висловлювати власні думки щодо проблемних питань, а також моделювати та імітаційно відтворювати типові професійні ситуації. Важливою умовою, що забезпечує ефективність ігрових інтерактивних технологій, є наявність у студентів свободи вибору як навчальних ролей, так і завдань, а також урахування їхніх індивідуальних можливостей та особливостей.

Під час обговорення дискусійних питань на практичних заняттях з іноземної мови найчастіше використовують такі технології, як дискусія, дебати та "мозковий штурм".

Дискусія або обмін думками – це форма публічного обговорення спірних питань. Головною ознакою навчальної дискусії є наявність чітко визначеної й цікавої для студентів теми обговорення. Тематика дискусій може бути як професійно-орієнтованою, так і пов'язаною з різними сферами життя суспільства. Важливим елементом дискусії є наявність протилежних точок зору, що сприяє пошуку альтернативних шляхів вирішення проблеми. Ефективність дискусії значною мірою залежить від наявності в учасників базових знань з проблеми, яку обговорюють, а також від планування основних етапів і ключових моментів дискусії. Основними прийомами введення у дискусію є: окреслення проблемної ситуації або суперечливих тверджень чи висловлювань, перегляд відеофільму, ознайомлення з текстом статті або художнього твору. Результатом дискусії може бути як досягнення спільного узгодженого рішення, так і збереження розбіжностей між її учасниками. Як наголошує Р. С. Гуревич, для викладача, який виконує роль посередника, результат дискусії заздалегідь відомий, проте головною метою є процес пошуку, який повинен привести до об'єктивно відомих, але суб'єктивно нових знань з точки зору студентів [2, с. 17–18].

Дебати – це рольові інтелектуальні змагання, в яких одна команда аргументовано доводить певну тезу, а інша опонує їй [10, с. 43]. Дебати як найскладніший спосіб обговорення дискусійних питань сприяють розвитку конструктивно-критичного мислення, дають змогу систематизувати та

поглибити знання з різних сфер суспільного життя, виховують толерантне ставлення до думки опонента засобами іноземної мови.

“Мозковий штурм” – це різновид дискусії, ефективний спосіб швидкого залучення всіх студентів до обговорення, метою якого є пошук різноманітних шляхів вирішення конкретної проблеми протягом визначеного періоду часу.

Зазначені вище інтерактивні технології створюють сприятливу психологічну атмосферу, за якої студент відчуває свою успішність та інтелектуальну самодостатність.

Отже, технологія інтерактивного навчання є ефективним засобом інтенсифікації та оптимізації навчального процесу з іноземної мови, а також підвищення інтересу і мотивації студентів до вивчення іноземних мов. Використання технології інтерактивного навчання іноземних мов у процесі підготовки вчителя початкової школи сприяє розвитку та удосконаленню іншомовних комунікативних умінь майбутніх фахівців та формуванню їхніх особистісно-професійних якостей, що є запорукою успішного функціонування в умовах сучасного освітнього простору.

1. Вишневецька К. Г. Імітаційно-рольове навчання як процес підвищення комунікативної культури студентів економічної вищої школи / К. Г. Вишневецька // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Вип. 11. – Кривий Ріг : КДПУ, 2005. – С. 211–216.
2. Гуревич Р. С. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі : навчальний посібник / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, Л. С. Шевченко ; за ред. Гуревича Р. С. – Вінниця: ТОВ фірма “Планер”, 2013. – 309 с.
3. Коваль Т. І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов / Т. І. Коваль, Н. П. Кочубей // Наукові записки НДУ ім. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 7. – С. 25–37.
4. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології : дис. на здобуття наукового ступеня д-ра. пед. наук: спец. 13.00.04 / О. А. Комар. – Умань, 2011. – 512 с.
5. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. – К., 2002. – 237 с.
6. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; За ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
7. Ревенко В. В. До питання про суть та класифікацію інтерактивних технологій / В. В. Ревенко // Педагогіка вищої та середньої освіти: [збірник

- наукових праць] / гол. ред.: проф. Буряк В. К. – Кривий Ріг: КДПУ, 2008. – Вип. 21. – С. 228–234.
8. *Січкарук О. І.* Інтерактивні методи навчання у вищій школі [Текст] : навч.-метод. посібник / О. І. Січкарук ; Університет економіки та права “КРОК”. – К.: Таксон, 2006. – 88 с.
9. *Скрипник М.* Інтерактивне навчання: основні поняття / М. Скрипник // Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання ; [Упоряд. Л. Галіцина]. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с. – С. 30–44.
10. *Скрипник М. І.* Інтерактивні технології у післядипломному навчанні. Довідник. – Київ : ДВНЗ “Університет менеджменту освіти”, 2013. – 205 с.

Стаття: надійшла до редколегії 10.06.2016

доопрацьована 11.08.2016

прийнята до друку 25.08.2016

USING THE TECHNOLOGY OF INTERACTIVE TEACHING OF FOREIGN LANGUAGES IN PRIMARY SCHOOL TEACHER TRAINING

Yuliya Zadunayska

*Ivan Franko National University of Lviv,
Tuhan-Baranovskoho Str., 7, Lviv, Ukraine, UA – 79005*

The article considers the problem of using the technology of interactive teaching of foreign languages in primary school teacher training. It analyzes the essence of the concept of interactive teaching and proves the effectiveness of using interactive technologies in the process of foreign language communicative competence development.

The interactive teaching technology is seen as a system activity, the aim of which is to satisfy the cognitive interests and needs of a personality. It is based on the active interaction and communication of all the participants of the teaching process. The aim is to achieve a precisely planned quantitative and qualitative result of teaching. It uses a range of corresponding forms, methods, techniques and aids of teaching. The key role belongs to the learner; the teacher acts as an organizer and a consultant. Interactive teaching technology contributes to the effective and creative acquisition of knowledge, improves the students' motivation for learning, creates a friendly atmosphere, provides the students with an opportunity to learn to discuss and argue for their own ideas, to tolerate alternative thoughts, to model various social situations.

Interactive teaching technologies are classified according to various criteria: the functions of interaction, the types of interaction, the leading participant, the aim of interaction and the type of activity. The most widely used interactive foreign language teaching technologies that contribute to the professional development of future primary school teachers are: simulations, role-plays, business simulation games, discussions, debates, brainstorming. The given technologies help to practice the use of various speech patterns, grammar structures and professional vocabulary. They also create a favourable psychological atmosphere and stimulate students to seek the non-standard decisions and to overcome various barriers.

Key words: interactive education, interactive methods of teaching and learning, interactive technologies of teaching and learning, technology of interactive teaching.

